

M en R 2016/102

Rechters eensgezind over toepassing RCR bij grootschalige windparken

Hof Den Haag 10-05-2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1229, m.nt. K.J. de Graaf en D.C.E. de Haas

Instantie	Hof Den Haag
Datum	10 mei 2016
Magistraten	Van der Helm, Boele, Grootveld
Zaaknummer	200.186.826 / 01
Noot	K.J. de Graaf en D.C.E. de Haas
JCDI	JCDI:ADS924205:1
Vakgebied(en)	Burgerlijk procesrecht (V)
Brondocumenten	ECLI:NL:GHDHA:2016:1229, Uitspraak, Hof Den Haag, 10-05-2016
Wetingang	(art. 9b Elektriciteitswet 1998; art. 3.28, 3.35 en 3.36 Wro)

Essentie

Rechters eensgezind over toepassing RCR bij grootschalige windparken

Samenvatting

De vraag of de rijkscoördinatieregeling van toepassing is wordt beantwoord door het bepaalde in artikel 9b Elektriciteitswet 1998 en de daarop gegeven parlementaire toelichting. Nu die toelichting is toegesneden op de in de Elektriciteitswet 1998 zelf gebruikte begrippen, is het hof van oordeel dat het inrichtingenbegrip uit de Wet milieubeheer en de uitleg die daaraan in de jurisprudentie (van de bestuursrechter) is gegeven niet relevant is voor deze zaak. [...] Het hof is van oordeel dat de vijftig geplande windturbines samen één productie-installatie vormen. De gemeenten hebben niet weersproken dat de initiatiefnemers voor het windpark een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten en dat een stuurgroep in het leven is geroepen voor het nemen van besluiten over het project als geheel. Evenmin hebben zij weersproken dat er een gezamenlijke vergunningaanvraag op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is, een gezamenlijke ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet en dat er één milieueffectrapportage is uitgevoerd. De Staat heeft verder onweersproken gesteld dat ook in de exploitatiefase afstemming tussen de verschillende exploitanten zal plaatsvinden. [...] Het hof deelt bovendien het oordeel van de voorzieningenrechter dat er sprake is van geografische samenhang. De turbines zijn immers in onderlinge samenhang gepland in een daartoe specifiek aangewezen gebied.

Partij(en)

Uitspraak:

Inzake

1. de gemeente Aa en Hunze,
zetelend te Gieten, gemeente Aa en Hunze,

2. de gemeente Borger-Odoorn,
zetelend te Exloo, gemeente Borger-Odoorn, appellanten,
hierna te noemen: de gemeenten,
tegen

de Staat der Nederlanden (het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Infrastructuur en Milieu),

zetelend te Den Haag,

geïntimeerde,

hierna te noemen: de Staat

Uitspraak

Het geding

Bij exploit van 25 februari 2016 hebben de gemeenten hoger beroep ingesteld tegen het tussen partijen gewezen vonnis van de voorzieningenrechter in de rechtbank Den Haag van 3 februari 2016. In het exploit zijn drie grieven opgenomen en toegelicht en is verzocht de zaak als spoedappel te behandelen. De Staat heeft de grieven bij memorie van antwoord met producties bestreden. Partijen hebben de zaak vervolgens op 11 april 2016 doen bepleiten door hun advocaten, die zich daarbij hebben bediend van aan het hof overgelegde pleitnotities. De gemeenten hebben voorafgaand aan het pleidooi nog een akte wijziging eis en overlegging producties aan het hof toegezonden, welke akte tijdens de pleidooizitting is genomen. Ten slotte is arrest bepaald.

Beoordeling van het hoger beroep

2.

Het hof gaat uit van de volgende feiten.

- a) De gemeenten zijn gelegen in de provincie Drenthe. De provincie Drenthe heeft met de rijksoverheid een akkoord gesloten om op haar grondgebied 285,5 MW windenergie te realiseren.
- b) In de periode 2009-2011 hebben initiatiefnemers meldingen gedaan voor het realiseren van windparken in de gemeenten. Bij brieven van 8 juli 2010 en 7 november 2011 heeft de minister van Economische zaken de initiatiefnemers erover geïnformeerd dat de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast op de besluitvorming voor de windturbines.
- c) De minister van Economische Zaken en de minister van Infrastructuur en Milieu (hierna gezamenlijk: de ministers) hebben een voorbereidingsbesluit genomen dat ertoe strekt te voorkomen dat vergunningen worden verleend voor ruimtelijke ontwikkelingen die in de weg kunnen staan aan de voorgenomen plaatsing van windturbines. Dit besluit is met ingang van 18 mei 2015 in werking getreden.

- d) Bij brief van 11 september 2015 hebben de ministers voor voornoemde plannen een voorontwerp van het rijksinpassingsplan aan de gemeenten voorgelegd.
- e) Op 17 september 2015 hebben drie initiatiefnemers vier aanvragen om een omgevingsvergunning bij de gemeenten ingediend voor het bouwen, oprichten en exploiteren van windturbines. Duurzame Energieproductie Exloermond B.V. heeft een aanvraag ingediend voor zestien windturbines in de vorm van twee lijnopstellingen bij Eerste Exloermond en Tweede Exloermond (gemeente Borger-Odoorn) en één solitaire windturbine bij Gasselternijveen (gemeente Borger-Odoorn), Raedthuys Windenergie B.V. heeft een aanvraag ingediend voor zeventien windturbines in de vorm van drie lijnopstellingen bij Nieuw-Buinen en Drouwenersmond (gemeente Borger-Odoorn) en Windpark Oostermoer B.V. heeft een aanvraag ingediend voor zestien windturbines in de vorm van twee lijnopstellingen bij Gasselternijveenschmond en Gasselterboerveenschmond (gemeente Aa en Hunze).
- f) Op 4 maart 2016 hebben de ministers het ontwerp van een rijksinpassingsplan ter inzage gelegd.

3.

De gemeenten vorderden in eerste aanleg dat het de Staat zou worden verboden om verdere planologische medewerking te verlenen aan de vestiging van de windturbines en meer in het bijzonder een ontwerp van een rijksinpassingsplan ter inzage te leggen of vast te stellen. Zij vorderden voorts de veroordeling van de Staat in de kosten van het geding. De voorzieningenrechter heeft deze vorderingen in het bestreden vonnis afgewezen.

4.

De gemeenten vorderen in hoger beroep de vernietiging van het vonnis van de voorzieningenrechter en een verbod aan de Staat om het inmiddels ter inzage gelegde rijksinpassingsplan vast te stellen. *Grief I* is gericht tegen de overweging van de voorzieningenrechter dat het inrichtingenbegrip uit de Wet milieubeheer niet van betekenis is voor de uitleg van het begrip “productie-installatie” in artikel 9b van de Elektriciteitswet 1998 (EW 1998). *Grief II* komt op tegen het oordeel dat reeds sprake is van één productie-installatie wanneer tussen de verschillende productie-eenheden geografische samenhang bestaat. Met *grief III* betogen appellanten dat de voorzieningenrechter ten onrechte heeft geoordeeld dat sprake is van een geografische samenhang tussen de verschillende turbines. De grieven zullen gezamenlijk worden behandeld. Daarbij dient het volgende tot uitgangspunt.

5.

Artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt dat de minister, indien er sprake is van nationale belangen, een inpassingsplan kan vaststellen voor de daarbij betrokken gronden. Op grond van artikel 3.35 lid 1, aanhef en onder c van de Wro kan bij wet of besluit worden bepaald dat (de verwezenlijking van een onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid wenselijk maakt dat) een inpassingsplan wordt vastgesteld waarbij van het bestemmingsplan wordt afgeweken en de voorbereiding en bekendmaking daarvan wordt gecoördineerd met de voorbereiding en de bekendmaking van nader aan te duiden besluiten. Dit is de zogenoemde rijkscoördinatieregeling. De rijkscoördinatieregeling brengt ingevolge artikel 3.36 lid 1 Wro onder meer mee dat de verantwoordelijke ministers de besluiten kunnen overnemen indien het bevoegd gezag niet meewerkt aan het verlenen van de benodigde vergunningen.

Specifiek voor windenergieprojecten bepaalt artikel 9b EW 1998:

“1.

De procedure bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening, is van toepassing op de aanleg en uitbreiding van:

- a. een productie-installatie, met inbegrip van de aansluiting van die installatie op een net, met een

capaciteit van ten minste 100 MW, indien het betreft een installatie voor de opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie; (...)"

In artikel 1, lid 1, sub ah, EW 1998 is het begrip productie-installatie als volgt gedefinieerd: "een installatie, bestaande uit één of meer productie-eenheden, voor de opwekking van elektriciteit."

6.

In de parlementaire geschiedenis bij de EW 1998 is onder meer opgenomen: "Een productie-installatie wordt gedefinieerd als een installatie voor de opwekking van elektriciteit. (....) Een productie-installatie kan bestaan uit meerdere productie-eenheden. Een productie-eenheid kan worden omschreven als de kleinst mogelijke entiteit waarmee zelfstandig elektriciteit kan worden opgewekt. Een aantal van die productie-eenheden die geografisch, technisch, functioneel of organisatorisch met elkaar samenhangen kunnen een productie-installatie vormen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een windmolenpark dat door één exploitant wordt beheerd of waarbij tussen de windmolens technische verbindingen bestaan. Elke windmolen is dan een productie-eenheid, terwijl het windmolenpark als geheel de productie-installatie is." ([Kamerstukken II 2007/08, 31326, nr. 3](#), p. 15).

7.

De vraag of de rijkscoördinatieregeling van toepassing is wordt, voor zover voor dit geding van belang, beantwoord door het bepaalde in artikel 9b EW 1998 en de daarop gegeven parlementaire toelichting. Nu die toelichting is toegesneden op de in de EW 1998 zelf gebruikte begrippen, is het hof van oordeel dat het inrichtingenbegrip uit de Wet milieubeheer en de uitleg die daaraan in de jurisprudentie (van de bestuursrechter) is gegeven niet relevant is voor deze zaak. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat in de toelichting op artikel 9b EW 1998 nadrukkelijk is opgenomen dat de eisen van geografische, technische, functionele of organisatorische samenhang niet cumulatief zijn ([Kamerstukken II 2007/08, 31326, nr. 6](#), p. 5), zodat het artikel in ieder geval in zoverre afwijkt van het inrichtingenbegrip uit de Wet milieubeheer. Ook overigens is uit de wetsgeschiedenis niet af te leiden dat de wetgever heeft beoogd aansluiting te zoeken bij het inrichtingenbegrip uit de Wet milieubeheer, terwijl de Staat er bovendien terecht op heeft gewezen dat artikel 9b EW 1998 een andere achtergrond heeft dan de Wet milieubeheer. De grieven I en II stuiten daarop reeds af. Het hof voegt daaraan toe dat de tijdens het pleidooi door de gemeenten geformuleerde norm van "zodanig sterke samenhang dat gesproken kan worden van één installatie" (paragraaf 5.3 pleitnota in hoger beroep) niet kan worden gebaseerd op (de toelichting op) artikel 9b EW 1998 zodat deze door het hof niet zal worden gehanteerd.

8.

Het hof is, voorshands oordelend, van oordeel dat de vijftig geplande windturbines samen één productie-installatie vormen. De gemeenten hebben niet weersproken dat de initiatiefnemers voor het windpark een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten en dat een stuurgroep in het leven is geroepen voor het nemen van besluiten over het project als geheel. Evenmin hebben zij weersproken dat er een gezamenlijke vergunningaanvraag op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is, een gezamenlijke ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en Faunawet en dat er één milieueffectrapportage is uitgevoerd. De Staat heeft verder onweersproken gesteld dat ook in de exploitatiefase afstemming tussen de verschillende exploitanten zal plaatsvinden. De stelling van de gemeenten tijdens het pleidooi, dat de organisatorische samenhang eindigt op het moment van vergunningsverlening is dus niet juist, nog daargelaten dat dit gegeven aan de organisatorische samenhang op dit moment niet afdoet. De stelling dat die samenwerking niet nodig is (paragraaf 5.6 pleitnota in hoger beroep) doet aan het bestaan van die samenwerking evenmin af. Het hof is dan ook van oordeel dat er in ieder geval sprake is van een organisatorische samenhang tussen de turbines. Het feit dat er drie exploitanten zijn maakt dit, juist gelet op die samenwerking, niet anders. Het hof deelt bovendien het oordeel van de voorzieningenrechter dat er sprake is van geografische samenhang. De turbines zijn immers in onderlinge samenhang gepland in een daartoe specifiek aangewezen gebied. Het is juist dat, zoals de gemeenten stellen, er een grote onderlinge afstand tussen de meest noordelijke en de meest

zuidelijke lijnopstelling is. Dat sluit echter niet uit dat er een geografische samenhang is tussen de verschillende turbines. Die afstand is immers te verklaren door de hoeveelheid turbines en de wijze waarop die ten opzichte van elkaar zijn gepositioneerd. Dat de turbines per lijnopstelling kunnen verschillen kan mogelijk leiden tot een ander uiterlijk per lijnopstelling, maar doet aan die geografische samenhang niet af. Grief III stuit daarop af.

9.

Het bovenstaande betekent reeds dat het bestreden vonnis moet worden bekrachtigd. De overige verweren van de Staat kunnen onbesproken blijven. De gemeenten zullen als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de kosten van het geding in hoger beroep.

Beslissing

Het hof:

- bekrachtigt het tussen partijen gewezen vonnis van de voorzieningenrechter in de Rechtbank Den Haag van 3 februari 2016;
- veroordeelt de gemeenten in de kosten van het geding in hoger beroep, aan de zijde van de Staat tot op heden begroot op € 718,- aan verschotten en € 2.682,- aan salaris advocaat en bepaalt dat over deze kosten de wettelijke rente verschuldigd zal zijn met ingang van veertien dagen na de datum van dit arrest;
- verklaart dit arrest ten aanzien van de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Noot

Auteur: K.J. de Graaf en D.C.E. de Haas

Noot

1.

Bekend is dat grootschalige windmolenparken een enorme impact hebben op de omgeving en leiden tot de nodige zorgen bij omwonenden en tot maatschappelijke ophef. Ondanks dat bestuursorganen bij het informeren en betrekken van belanghebbenden bij de besluitvorming doorgaans trachten correct te handelen, ontbreekt draagvlak voor dit soort projecten regelmatig. Niet alleen omdat betrokkenen ‘eerlijkere en betere’ manieren kennen om duurzame energie op te wekken (‘geen wind, maar zon’), maar ook omdat misstappen van de kant van de overheid of de projectontwikkelaar het vertrouwen in een behoorlijk functionerende overheid als sneeuw voor de zon doen verdwijnen. Dat geldt niet alleen in de relatie tussen burgers en overheid, maar in enkele gevallen ook tussen overheden.

Dat blijkt zeker uit de twee hierboven opgenomen uitspraken van enerzijds de ABRvS (4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228) en anderzijds het Gerechtshof Den Haag (10 mei 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1229), waarin een groot aantal burgers respectievelijk een tweetal gemeenten zich verzetten tegen de toepassing van de in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) opgenomen rijkscoördinatieregeling (RCR) ten behoeve van het realiseren van twee verschillende grootschalige windmolenparken. De RCR biedt de rijksoverheid de mogelijkheid om besluitvorming over projecten ten behoeve van de verwezenlijking van een onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid, op een integrale, samenhangende wijze te benaderen. Dergelijke coördinatie van besluitvorming kan belangrijke tijdswinst opleveren; reden waarom de regering heeft

gemeend er verstandig aan te doen deze wijze van coördinatie van bestuurlijke besluitvorming te veralgemeniseren en op te nemen in afd. 3.5 Awb op het moment dat de Omgevingswet in 2019 in werking zal treden. De in art. 3.35 Wro geregelde RCR kan bij besluit hetzij bij wettelijk voorschrift van toepassing worden verklaard. Voor grootschalige windmolenparken regelt art. 9b lid 1 onder a Elektriciteitswet 1998 dat de RCR van toepassing is indien sprake is van een productie-installatie met een capaciteit van ten minste 100 MW. De beide rechters kregen van appellanten en eisers de vraag voorgeschiedeld wanneer aan die voorwaarde is voldaan. De Afdeling bestuursrechtspraak moest zich daarover buigen in de beroepsprocedure tegen het rijksinpassingsplan en de tien uitvoeringsbesluiten die gezamenlijk het windpark Wieringermeer mogelijk maken. Het Gerechtshof Den Haag krijgt praktisch dezelfde vraag voorgelegd in het hoger beroep van de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn tegen de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag (vzr.) 3 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:997, waarin de vordering van die gemeenten om de Staat te verbieden verdere medewerking te verlenen aan de realisatie van het windpark De Drentse Monden en Oostermoer, werd afgewezen. De stelling van eisers: de medewerking van de Staat is onrechtmatig omdat de RCR niet van toepassing is. In het onderstaande gaan wij in op de strekking van art. 9b Elektriciteitswet 1998 bij grootschalige windmolenparken (nr. 2) en op de verhouding tussen de bestuursrechter en de civiele rechter ingevolge art. 1.4 Crisis- en herstelwet (Chw) (nr. 3). Tot slot komen de uitkomst en de gevolgen van de uitspraak van de Afdeling aan de orde (nr. 4).

2.

Art. 9b lid 1 onder a Elektriciteitswet 1998 kent als beslissend criterium voor toepassing van de RCR dat sprake is van een productie-installatie met een capaciteit van ten minste 100 MW, indien het een installatie betreft voor de opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie. Het begrip productie-installatie is gedefinieerd in artikel 1 lid 1 onder a Elektriciteitswet 1998 als 'een installatie, bestaande uit één of meer productie-eenheden, voor de opwekking van elektriciteit'. Een productie-eenheid wordt in de toelichting omschreven als 'de kleinste mogelijke entiteit waarmee zelfstandig elektriciteit kan worden opgewekt'. In dit kader overwegen beide rechterlijke instanties dat uit de toelichting op artikel 9b Elektriciteitswet 1998 blijkt dat een windmolenpark kan worden beschouwd als een productie-installatie indien tussen de verschillende productie-eenheden (de windturbines) voldoende geografische, technische, functionele of organisatorische samenhang bestaat (*Kamerstukken II 2007/08, 31326, 3, p. 15*). Deze eisen zijn niet cumulatief (*Kamerstukken II 2007/08, 31326, 6, p. 5*). Eisers stellen in de civielrechtelijke procedure - over het windpark Drentse Monden en Oostermoer - dat sprake is van meerdere productie-installaties die geen van alle een capaciteit van 100 MW of meer zullen hebben. Tot die stelling komen eisers onder meer omdat sprake is van drie verschillende exploitanten van de windturbines en omdat de lijnopstellingen zich in een gebied bevinden dat zich van noord tot zuid ongeveer 16,8 km en van oost naar west ongeveer 13 km uitstrekt en (dus soms) op grote afstand van elkaar liggen. Er zijn volgens eisers ook geen technische of functionele verbindingen tussen de lijnopstellingen. Gelet op de in de parlementaire geschiedenis gebruikte bewoordingen ('geografisch, technisch, functioneel of organisatorisch'), verbaast niet echt dat eisers menen dat voor de beantwoording van de vraag of sprake is van één productie-installatie aansluiting kan worden gezocht bij de vergelijkbare vraag of sprake is van één inrichting in de zin van art. 1.4 Wm (zie ook V.M.Y. van 't Lam, *Het begrip inrichting in de Wet milieubeheer* (diss. Amsterdam), 2005, p. 121 e.v.). Daarvoor, zo luidt het oordeel over die redenering kort en goed, biedt de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie echter geen aanknopingspunten. Ook het feit dat geen sprake is van cumulatieve eisen, terwijl dat voor het inrichtingenbegrip wel het geval is, maakt duidelijk dat de toelichting op art. 9b Elektriciteitswet 1998 toegesneden is op de in de Elektriciteitswet 1998 zelf gebruikte begrippen. De Afdeling spreekt zich in de bestuursrechtelijke procedure niet uit over de verhouding tussen de begrippen productie-installatie en inrichting, maar oordeelt wel (in r.o. 6.4) dat ook de beoordeling of sprake is van met elkaar samenhangende installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie als bedoeld in categorie 22.2 van onderdeel D van de bijlage bij het Besluit Milieueffectrapportage (waarover o.a. ABRvS 14 november 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BY3088), een andere is dan de vraag of sprake is van één productie-installatie in de zin van art. 9b Elektriciteitswet 1998. Kortom, een zelfstandige beoordeling is vereist.

Eensgezind oordelen de betrokken rechterlijke instanties dat in beide geschillen sprake is van één productie-

installatie in de zin van art. 9b Elektriciteitswet 1998. Het oordeel van de rechtbank daaromtrent was volledig gebaseerd op de geografische samenhang tussen de windturbines. Dat de windturbines alle in lijnen worden opgesteld in een logisch afgebakend gebied, leidde de rechtbank tot het oordeel dat vanuit ruimtelijk perspectief sprake is van één windpark en dat de windturbines dus geografisch met elkaar samenhangen. Het Hof sluit zich aan bij dat oordeel, maar voegt daaraan toe dat - gelet op de samenwerkingsovereenkomst tussen de exploitanten en de gezamenlijk aangevraagde vergunningen - ook organisatorische samenhang bestaat tussen de turbines. Ook de Afdeling concludeert in haar uitspraak - over het windpark Wieringermeer - dat niet alleen sprake is van geografische samenhang, maar ook van organisatorische samenhang, gelet op het opgerichte samenwerkingsverband, de gezamenlijk gemaakte milieueffectrapportage en de gezamenlijk aangevraagde vergunningen. Relevant daarvoor is de nota naar aanleiding van het verslag waarin wordt gesteld dat ook als de productie-eenheden door meerdere exploitanten worden beheerd, sprake kan zijn van één productie-installatie (*Kamerstukken II* 2007/08, 31326, 6, p. 5). De Afdeling concludeert bovendien in een korte overweging (r.o. 6.6) dat ook sprake is van technische samenhang tussen de windturbines. Het enkele feit dat alle windturbines door middel van één 150 kV-transformatorstation op het elektriciteitsnet worden aangesloten, is naar het oordeel van de Afdeling voldoende om tot die conclusie te komen. Omdat geen sprake is van cumulatieve vereisten, zou deze redenering zelfstandig tot de conclusie kunnen leiden dat sprake is van één productie-installatie (in de zin van art. 9b Elektriciteitswet 1998). Dat zou misschien wat kort door de bocht zijn. Overigens moet bij al deze overwegingen in ogenschouw worden genomen dat op rijksniveau eenvoudigweg bij besluit de rijkscoördinatieregeling van toepassing kan worden verklaard; ook als geen sprake is van samenhang tussen de windturbines.

3.

Zoals bekend is op de toepassing van de rijkscoördinatieregeling de Crisis- en herstelwet van toepassing en bepaalt art. 1.4 Chw dat decentrale overheden en hun bestuursorganen geen beroep kunnen instellen tegen besluiten die niet tot hen zijn gericht en die afkomstig zijn van een bestuursorgaan van de centrale overheid (zie A.T. Marseille, B.W.N. de Waard e.a., *Crisis- en herstelwet. Evaluatie procesrechtelijke bepalingen*, Groningen: Vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde 2012, p. 36 e.v.). Dat overheden niet (te vaak) tegenover elkaar voor de rechter zouden moeten staan, is als uitgangspunt nastrevenswaardig. Een veel gehoord bezwaar tegen art. 1.4 Chw is echter dat de bepaling op gespannen voet staat met het rechtsstatelijke uitgangspunt dat decentrale en centrale bestuursorganen in beginsel gelijkwaardig zijn. Een ander punt van kritiek is relevanter in bovenstaande zaken. Decentrale overheden - zoals de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn - die geen toegang hebben tot de bestuursrechter, kunnen nog steeds bij de burgerlijke rechter terecht. Deze is immers bevoegd als een geschil aanhangig wordt gemaakt over burgerlijke rechten en schuldvorderingen (art. 112 Gw) en zal de eiser ontvankelijk achten indien voor hem geen bestuursrechtelijke rechtsgang open staat. Dat levert niet alleen een risico op vertraging op, maar ook het gevaar van tegenstrijdige uitspraken, bijvoorbeeld over de uitleg van de term productie-installatie in de zin van art. 9b EW 1998. Daarover moest de civiele rechter zich eerder uitspreken dan de bestuursrechter, terwijl toch gelet op de relevante wetgeving en de bevoegdheidsverdeling tussen de civiele rechter en de bestuursrechter (gerekend buiten art. 1.4 Chw) voor de hand ligt dat de Afdeling bestuursrechtspraak daarover in hoogste instantie zou oordelen. Bovenstaande uitspraken tonen aan dat het gevaar van tegenstrijdige uitspraken reëel is. Wij mogen ons dus gelukkig prijzen met de eensgezinde uitleg die aan het toepasselijke recht is gegeven.

4.

Van de 67 gronden die in de beroepsprocedure bij de Afdeling door appellanten naar voren zijn gebracht tegen de gecoördineerde besluiten ten behoeve van de realisatie van het windpark Wieringermeer, slaagt slechts het betoog van [appellant sub 34] over de gevolgen van motorvluchten voor stiltegebieden. [Appellant] vreest geluidhinder vanwege het vliegen met een motorvliegtuig vanaf het verplaatste zweefvliegveld. Overschrijding van de geluidsnormen uit de Provinciale Milieuverordening in het stiltegebied is slechts bij zwaarwegende maatschappelijke belangen toegestaan. De Afdeling verklaart het beroep tegen het besluit van provinciale

staten van Noord-Holland tot vaststelling van de luchthavenregeling van het zweefvliegveld gegrond, omdat onvoldoende is gemotiveerd dat sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang om het motorvliegen ter plaatse van het nieuwe zweefvliegveld mogelijk te maken. De vernietiging van dat besluit blijft dan ook beperkt. Het lijkt er op dat daarmee voorlopig vaststaat dat op het nieuwe zweefvliegveld sleepstarts waarbij een zweefvliegtuig door een gemotoriseerd vliegtuig wordt gesleept, niet zijn toegestaan, terwijl zelfstartende zweefvliegtuigen en lierstarts wel zijn toegestaan. Of de Zweefvliegclub Den Helder met die beperking kan leven of dat de provincie zal trachten het motiveringsgebrek te herstellen, is ons niet bekend.